29/08/2021

Τι εντυπώθηκε στην ψυχή απο την Καταστροφή της Σμύρνης

/ Επικαιρότητα

Η 29η Αυγούστου φέρνει στην μνήμη άλλη μια πικρή ανάμνηση, μιας και είναι ταυτόσημη με την μαύρη επέτειο της καταστροφής της Σμύρνης το 1922, που άφησε βαθύ αποτύπωμα στον απανταχού Ελληνισμό.

Με αφορμή τη σημερινή επέτειο καταστροφής της Σμύρνης, η εφημερίδα «Ταχυδρόμος» της Μαγνησίας, στην σημερινή της έκδοση (Κυριακή, 29 Αυγούστου), παραθέτει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συνέντευξη της Γλυκερίας Υδραίου με τον

διακεκριμένο ομότιμο καθηγητή του Α.Π.Θ. και καθηγητή του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας κ. Αθανάσιο Ε. Καραθανάση.

Ο κ. Καραθανάσης **με ρίζες από τη Σμύρνη και ως βαθύς γνώστης, ευαίσθητος μελετητής και συγγραφέας πληθώρας βιβλίων για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό** καταθέτει την άποψή του για τη «μεγαλύτερη τραγωδία του Ελληνισμού». Αναφερόμενος στο σήμερα και στο πλήθος των προκλήσεων που καλείται να αντιμετωπίσει παγκόσμια κοινότητα και ιδιαίτερα η πατρίδα μας ο ελλόγιμος καθηγητής επισημαίνει πως «σε κάθε περίπτωση απαιτείται εθνική ομοψυχία» και απεύχεται την επανάληψη τραγικών λαθών, που προκάλεσαν ανυπολόγιστες παράπλευρες απώλειες. Παράλληλα, **εκφράζει την ευχή να μην επαναληφθούν τα λάθη του παρελθόντος,** ενώ τονίζει ότι τα συναισθήματα, που τον διακατέχουν για την προσφυγική καταγωγή του, είναι «περηφάνια και πόνος». Αντιμέτωπη με πολλές προκλήσεις η Ελλάδα, όπως άλλωστε και η παγκόσμια κοινότητα, με τον κ. Καραθανάση να απεύχεται την επανάληψη τραγικών λαθών, που προκάλεσαν ανυπολόγιστες παράπλευρες απώλειες.

Πληγές ανά τους αιώνες η καταστροφή και η προσφυγιά;

Η Μικρασιατική Καταστροφή αποτελεί τη μεγαλύτερη τραγωδία του Ελληνισμού στην τρισχιλιετή ιστορία του και θα στοιχειώνει, νομίζω, τις ψυχές των Ελλήνων για πάντα. Ιδιαιτέρως, μάλιστα, των Μικρασιατών στην ευρυχωρία της Μ. Ασίας, από τον Πόντο, την Καππαδοκία, την μικρασιατική ενδοχώρα και τα δυτικά μικρασιατικά παράλια. Είναι, εξάλλου, αυτονόητο ότι η καταστροφή κυριεύει τις ψυχές του προσφυγικού κόσμου, αυτού που δημιούργησε κατατρεγμένος, ανέστιος και πένης, λίγο αργότερα, το προσφυγικό έπος, ξαναβρίσκοντας τη ζωή του με την παροιμιώδη εργατικότητά του.

Η καταστροφή της Σμύρνης άλλαξε τον ρου της ιστορίας; Πόσο επηρέασε, κατά την άποψή σας, την παγκόσμια ιστορία;

Η καταστροφή της Σμύρνης, της Μ. Ασίας εν γένει, άλλαξε τον ρου της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Ας μη λησμονούμε ότι κοντά στα δύο εκατομμύρια ρωμαίικες ψυχές εγκατέλειψαν τις πατρίδες τους, σε αυτές που άκμαζε ο Ελληνισμός πάνω από 3.000 χρόνια. Έγιναν, έτσι, οι πατρίδες αυτές χαμένες και, υπό συναισθηματική έννοια, αλύτρωτες. Ο προσφυγικός κόσμος άλλαξε τη μορφή της Μητροπολιτικής Ελλάδος, έφερε νέες ιδέες, καλλιέργειες, επιστημονικό και εργατικό προσωπικό. Ο πολιτισμός της Ελληνικής Ανατολής ήλθε στη Μητροπολιτική Ελλάδα και την αναζωογόνησε, ο κόσμος του πολέμησε στον Β΄ Μεγάλο Πόλεμο και στην Εθνική Αντίσταση. Θα προσθέσω εδώ ότι το αυτό ισχύει και για τον προσφυγικό κόσμο της Ανατολικής Θράκης, που ακολούθησε, ενάμιση μήνα αργότερα, τον μικρασιατικό με την ανακωχή των Μουδανιών, που υπέγραψαν με την Τουρκία οι πρώην «Σύμμαχοί» μας. Ερήμην της Ελλάδος.

Ποια συναισθήματα γεννά σε κάθε Σμυρνιό και σε εσάς προσωπικά η σημερινή μαύρη επέτειος καταστροφής της Σμύρνης;

Οφείλω να ομολογήσω, και το λέγω με ειλικρίνεια και αυθόρμητα, ότι τα συναισθήματα, που γεννιούνται μέσα μου ως Σμυρνιός, είναι τα ίδια και

αναλλοίωτα, αφότου μικρό παιδί συνειδητοποίησα αυτές τις πικρές, αλλά και ένδοξες ρίζες μου. Περηφάνια και πόνος μαζί. Αξέχαστος πόνος, όπως έλεγαν οι παλαιοί Μικρασιάτες, αλλά και εκείνοι που από τη Μητέρα Πατρίδα πολέμησαν στη Μ. Ασία. Για την ελευθερία της που την εξέφραζαν οι αναπαλμοί της Μεγάλης Ιδέας, σύσσωμος ο λαός μας, αυτός ο μικρός και μέγας, ο σοφός και απείθαρχος. Η αναπάντεχη καταστροφή και η συμφορά του 1922, που έπνιξε αυτήν την Ιδέα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών στην προκυμαία της Σμύρνης, είναι η μεγάλη και τραγική στιγμή στην πορεία του Γένους.

Ποιο είναι το αποτύπωμα του συγκεκριμένου γεγονότος και κάθε καταστροφής στη σημερινή κοινωνία; Πώς αποτυπώνεται στο μέλλον;

Η σημερινή ελληνική κοινωνία με εκδηλώσεις, συνέδρια, εκδόσεις βιβλίων, ομιλίες αναστοχάζεται την καταστροφή και επαναλαμβάνω όχι μόνον οι Μικρασιάτες, αλλά και κάθε ελληνικό σπίτι, πιστεύω, γιατί σε αυτό, όλο και κάποιο δικό του πρόσωπο πολέμησε στο μικρασιατικό έπος και θα είναι περήφανο γι’ αυτό. Άλλωστε, στα ελληνικά χωριά, ηρώα και προτομές θυμίζουν τη θυσία τους. Σημειώνω, με την ευκαιρία, ότι ο Νομός Μαγνησίας πρόσφερε υπέρτατη θυσία στο μικρασιατικό έπος, πάνω από 300 νεκρούς. Μόνο από τον Βόλο κατάγονταν 60 αξιωματικοί και οπλίτες, πεσόντες την περίοδο 1919 – 1922 στα πεδία των μαχών, ψηλά από τα Μουδανιά ως κάτω το μαρτυρικό Αϊδίνιο. Η Α΄ Μεραρχία της Ένδοξης Στρατιάς είχε διοικητή (1920 – 1922) τον στρατηγό Αθ. Φράγκο, από τη Σούρπη, οι άνδρες του κατάγονταν, στην πλειονότητά τους, από τη Θεσσαλία. Στην εφημερίδα «Ταχυδρόμος» του 1973, σε κάποιο φύλλο της, γέροι, πλέον, Βολιώτες στρατιώτες του Φράγκου, εξέφραζαν την ευγνωμοσύνη τους σε αυτόν, που οδήγησε τη Μεραρχία του μακριά από τον τουρκικό κλοιό αυτές τις σκοτεινές μέρες του Αυγούστου του ’22. Ήταν, τότε, που τέσσερις στρατηγοί των Α΄ και Β΄ Σωμάτων Στρατού παραδόθηκαν στον κεμαλικό στρατό με τους στρατιώτες τους. Οι στρατηγοί, όμως, δεν παραδίνονται. Αυτοκτονούν.

Τι έχει εντυπωθεί εντονότερα στην ψυχή σας από τις αφηγήσεις των γονέων και των παππούδων σας;

Σας είπα ότι ένιωσα υπερήφανος για τη μικρασιατική μου καταγωγή και το συνειδητοποίησα όταν ήμουν 8 – 9 ετών παιδάκι το 1955. Ήταν μια χειμωνιάτικη νύχτα, γιορτή του Αγίου Ευθυμίου και του πατέρα μου, που διηγούνταν σε φίλους του τα όσα εβίωσε αιχμάλωτος των Τούρκων επί ενάμιση χρόνο στο φρικαλέο στρατόπεδο του Ουσάκ. Τρομαγμένος με τα όσα άκουσα, έτρεξα και κρύφτηκα στην ποδιά της πρεσβυτέρας γιαγιάς μου. Ποτέ δεν ξαναμίλησε γι’ αυτά, ούτε για την αδελφή του και θεία μας, Αναστασία, που χάθηκε, όπως χάθηκε, στην προκυμαία της Σμύρνης. Δεκαοκτάχρονη κοπέλα. Είναι τόσα πολλά αυτά που ξεύρω κι άκουσα από Μικρασιάτες και άλλους, Ελλαδίτες, που παρακαλώ να μου επιτρέψετε να μη συνεχίσω. Γιατί είναι ανήκουστα.

Η ανθρωπότητα έχει βιώσει πολλούς πολέμους, με συνεπακόλουθες καταστροφές. Σήμερα, εν έτει 2021, βιώνουμε έναν αόρατο παγκόσμιο πόλεμο; Τον πόλεμο της πανδημίας;

Οι πόλεμοι έχουν, πάντα, ένα τέλος και είναι νόμος της ιστορίας. Η κανονικότητα, όπως λένε, θα έλθει αργά ή γρήγορα. Η πανδημία, εξάλλου, νικιέται σιγά – σιγά από την επιστήμη. Ελπίζω να μην προκύψουν άλλες συνέπειες και όσες υπήρξαν ως τώρα, συν Θεώ, να εξαλειφθούν σύντομα. Το ίδιο συνέβη και στο παρελθόν με τις

ποικίλες πανδημίες (τύφος, πανώλη, ισπανική γρίπη κ.ά.). Σήμερα έχουμε εξαίρετους γιατρούς, ερευνητές, νοσηλευτές, που πολεμούν το κακό. Τους οφείλουμε ευγνωμοσύνη και ευχαριστίες.

Τι σας ανησυχεί, παρατηρώντας τις εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο;

Η χώρα μας, όπως, άλλωστε και η παγκόσμια κοινότητα, βρίσκεται αντιμέτωπη με σειρά προκλήσεων, τις οποίες καλείται να ξεπεράσει. Συμπτωματικά, οι προκλήσεις είναι ίδιες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εννοώ την κλιματική αλλαγή με τους καύσωνες των τελευταίων ετών, γενεσιουργές αιτίες των πρόσφατων καταστρεπτικών πυρκαγιών, την πανδημία που προκαλεί ο covid 19, το μεταναστευτικό, που αφορά στην Ευρώπη και ιδιαιτέρως στην πατρίδα μας. Φρονώ ότι και στις τρεις αυτές περιπτώσεις απαιτείται εθνική συναίνεση.

Αν δεν είχε σημειωθεί η καταστροφή της Σμύρνης, η Μικρασιατική Καταστροφή γενικότερα, θα ήταν διαφορετική η εικόνα του κόσμου;

Δεν νομίζω ότι η Μικρασιατική Καταστροφή επηρέασε την εικόνα του κόσμου, παρά μόνον του ελληνικού. Αμφιβάλλω αν η διεθνής διπλωματία γνωρίζει το τραγικό αυτό γεγονός, άλλωστε δεν ενδιαφέρεται για την ιστορία, προκειμένου να προωθεί τα συμφέροντα των χωρών που εκπροσωπεί. Ελάχιστοι Ευρωπαίοι πολίτες, ακόμη και ευπαίδευτοι, γνωρίζουν τη Μικρασιατική Καταστροφή. Είναι, άλλωστε, πολίτες χωρών, που συνήργησαν σ’ αυτήν. Θυμίζουμε την εχθρική στάση Γάλλων, Ιταλών, ακόμη και αυτήν των αρχικώς φιλικών Άγγλων, που σε κρίσιμες στιγμές μάς εγκατέλειψαν. Τι να ειπεί ο Έλληνας στους Ευρωπαίους φίλους του για τη στάση των χωρών τους, σαφώς φιλοτούρκων, την περίοδο 1921 – 1922 και τι να απαντήσει ο κατά κανόνα αδαής έστω και πεπαιδευμένος Ευρωπαίος; Και τούτο διότι ούτε το γνωρίζει, είτε το πολύ – πολύ να αισθάνεται ελαφρά ενοχή. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή άλλαξε, όπως είπαμε, η εικόνα της Ελλάδος, αλλά και αυτή της Τουρκίας, που επαίρεται και απειλεί ότι θα την επαναλάβει, αν χρειαστεί.

Τι απεύχεστε να συμβεί στο παρόν και το μέλλον;

Στο παρόν και στο μέλλον απεύχομαι να επαναληφθούν στη χώρα μας τα λάθη του

παρελθόντος, το βασικότερο των οποίων είναι ο Εθνικός Διχασμός.